

Individuální značení kachen v České republice a v Evropě

Individual marking of ducks in the Czech Republic and in Europe

Petr Musil

Katedra zoologie, Přírodovědecká fakulta University Karlovy, Viničná 7, Praha 2, 128 44, p.musil@post.cz

Početnost a reprodukční úspěšnost potápivých kachen je v rybničních podmínkách silně ovlivňována nabídkou a dostupností potravy (viz např. PYKAL & JANDA 1994, MUSIL 2006). Rozdíly ve využívání různých typů rybníků jsou výsledkem individuálního rozhodnutí jednotlivých ptáků reagujících na různé faktory prostředí.

Proto byl v roce 1998 zahájen projekt odchytu a individuálního značení kachen, zaměřený především na potápivé kachny (poláka velkého a poláka chocholačku). Hlavními cíli tohoto projektu jsou: (1) sledování přesunů a přežívání mláďat v rodinkách kachen, (2) výzkum hnízdní fidelity a disperse a faktorů, které je ovlivňují, (3) monitoring individuálních pohnízdních přesunů a migrace na evropském kontinentu.

Metodika

Odchyt hnízdících samic byl prováděn převážně pomocí tzv. Wellerových pastí (WELLER 1957) přímo na hnízdě nebo do nárazových sítí umístěných poblíž hnízda. Tyto metody odchytu byly používány v poslední fázi inkubace, tj. v době, kdy předpokládáme nejsilnější vazbu sedící samice k inkubované snůšce a tedy nejmenší riziko nežádoucího opuštění snůšky.

Odchycení ptáci byli měřeni, váženi a do roku 2004 **značeni** různě barevnými nosními disky nebo nosními sedly z tvrdého plastu (Darvic) s individuálními kódy (symboly: kroužky, čtverce, čárky, křížky, trojúhelníky). Od roku 2005 jsme začali používat **nosní značky** z měkkého polyuretanu (Alflex), na kterých byl pomocí fixu Alflex napsán individuální kód. Do roku 2009 byl kód tvořen jediným písmenem či symbolem a mohl být na levé i pravé straně sedla různý. Od roku 2010 používáme na levé i pravé straně nosního sedla oboustranně shodný dvojpísmenný kód (např. IK), tedy podobný způsob značení, jaký je používán například v Portugalsku (RODRIGUES *et al.* 2006, <http://www.pt-ducks.com>) a ve Francii (<http://www.nette-rousse.info>).

Každý odchycený pták byl označen i kovovým kroužkem Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze a od roku 2002 i kombinací 1-2 **barevných kroužků**. Jednotlivý pták tak může být identifikován pomocí odečtení barevných kroužků nebo podle odečtení kódu na značce.

Počet odchycených ptáků

V letech 1998–2010 bylo celkově na Třeboňsku, Soběslavsku a Kardašověčicku (49° 00' až 49° 16'N a 14° 41' až 14° 54'E) odchyceno 63 kachen divokých, 14 kopřivek obecných, 1 lžičák pestrý, 4 zrzohlávky rudozobé, 186 poláků velkých a 151 poláků chocholaček.

Pozorování ptáků značených v zahraničí

Na území České republiky lze každoročně zastihnout i kachny značené v zahraničí. Na titulní straně tohoto čísla zpravodaje Aythya 3 je zachycen samec poláka chocholačky (značka: +K), kterého odchytily a označily *Alain Caizergues (ONCFS, Francie)* dne 29. 4. 2007 u Marolles sur Seine (Ile-de-France). V následujících zimách (23. 12. 2007–2. 3. 2008, 30. 12. 2008–11. 2. 2009 a 20. 12. 2009–20. 2. 2010) byl zastížen na Ženevském jezeře. Dále byl tento pták pozorován

v dubnu 2008 (12. 4.) u Bourget du Lac (Rhône-Alpes, Francie) a v roce 2010 na Chiemsee (Bavorsko). V hnízdní době byl pak zaznamenán v jižních Čechách v roce 2008 (2. 5., rybník Přehořovský, Soběslav) a 2010 (16. 6., rybník Schwarzenberg, Ponědražka). Je zřejmé, že bez použití barevného značení bychom se o uvedených zajímavých přesunech samce (+K) nikdy nedozvěděli.

Výzva ke spolupráci

Obracím se na vás s prosbou o pomoc při sledování individuálně značených kachen. Veškerá pozorování včetně neúplných odečtů posílejte prosím autorovi tohoto příspěvku. Po identifikaci pozorovaného jedince bude pozorovatel vyrozuměn o historii pozorovaného jedince a současně bude zasláno i zpětné hlášení do databáze Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří se jakýmkoliv způsobem podíleli na odchytu a sledování značených kachen. V počátcích projektu to byli zejména *Tomáš Albrecht*, *David Hořák*, *Petr Klvaňa*, *Jakub Kreisinger* a *Diana Minuthová*. Později se na odchycích, značení a odečtech ptáků podíleli *Magda Brožová*, *Andrea Gerhold*, *Milan Haas*, *Blanka Kuklíková*, *Anna Langrová*, *Zuzana Musilová*, *Michaela Nachtigalová*, *Šárka Neužilová*, *Barbora Pašavová* a mnozí další. Za zajímavé odečty námi značených ptáků děkujeme i *Josefu Rajchardovi*, *Jakubu Mrázovi* a *Jaroslavu Závorovi*.

Summary

In total, 419 ducks of 6 species (Mallard, Gadwall, Shoveler, Red-crested Pochard, Common Pochard and Tufted Duck) were marked in southern Bohemia (in the Třeboň Biosphere Reserve and adjacent areas, 49° 00'–49° 16'N a 14° 41'–14° 54'E) in the Czech Republic in 1998–2010. Females were caught on the nest using drop-door trap or flushed into mist nets exposed close to the nest. Both catching methods are used only during the late phase of incubation to prevent nest abandonment.

Literatura

- MUSIL P. 2006: Effect of Intensive Fish Production on Waterbird Breeding Population: Review of Current Knowledge. In: *BOERE G.C., GALBRAITH C.A. & STROUD D.A. (eds): Waterbirds around the world. TSO Scotland Ltd, Edinburgh, UK: 520–521.*
- PYKAL J. & JANDA J. 1994: Početnost vodních ptáků na jihočeských rybnících ve vztahu k rybníčnímu hospodaření. *Sylvia* 30: 3–11.
- RODRIGUES D. J. C., FIGUEIREDO M. E., FABIÃO A. & TENREIRO P. 2006: Waterfowl marking in Portugal: main results and future perspectives. *Waterbirds around the world*. In: *BOERE G. C., GALBRAITH C. A. & STROUD D. A. (eds): Waterbirds around the World. The Stationery Office, Edinburgh, UK: 474–475.*
- WELLER M. W. 1957: An automatic nest-trap for waterfowl. *J. Wildl. Manage.* 21: 456–458.

